א באגעגעניש אין די הויכע פענסטער

באשרייבונג איבער
הרב שלום רובין
און זיין ראל אלס
רעגירונגס אויפזעהער
איבער כשרות

ווען שרייבער און אינטערוויוער וואלטן געהאט א רעכט אליין צו שאפן און פארפאסן מאמרי חז״ל, וואלטן מיר שוין לאנג געהאט באגעגנט ערגעץ־וואו געשריבן א ״מאמר החכם״ וואס וואלט זיך געלייענט: כשם שאין פרצופיהם שוות כך אין ׳אינטערוויו׳אותיהם שוות...

ווייל ווי אנדערש איז איין באגעגעניש פון דער צווייטער און ווי ווייט זיינען, איינער פון דער אנדערער, די איינדרוקן וואס עס לאזן איבער אויפן מיט־שמועסער די פארשידענע ערליי אינטערוויו־געבער.

מיר זאגן עס לגבי דער באגעגעניש וואס מיר האבן לעצטענס געהאט מיט הרב שלום רובין, וועמענס אפיציעלער אמט־טיטול איז ״דירעקטאר אוו כשר לאו אינפארסמענט״. אין זיין אפיס וואס געפינט זיך אויפ׳ן 50סטן שטאק פונעם ״וואורלד טרעיד סענטער״ נומער 2.

אמת, תחילת האבן מיר אביסל געצווייפלט אין דער וויכטיגקייט, און נוצליכקייט פון אזא ״כשר״ער דעפארטמענט, ווייל וואס איז דען פארהאן כשר׳ער ווי כשר, און צו וואס דארף מען נאך א באוואכער איבער די הכשרים געבער, וועלכע זיינען אליין רבנים און דיינים?

אבער זיצענדיק אינעם ביורא, וועמענס ״הויכע פענסטער״ ביים ברעג ים קוקען ארויס צום ״סטעטשו אוו ליבערטי״, און אויסהערענדיג וואס עס האט צו פארציילן דער הויפט פאראנטווארטליכער איבער די ענינים, איז אונז קלאר געווארן אז נישט נאר וואס דער דעפארטמענט איז א ״מוז״, נאר עס איז פשוט א וואונדער וואס מענטשן זיינען אזוי נישט באהאוועוונט מיט זיינע פעולות פון וועלכן יעדער איינציגער געניסט טאג טעגליך.

הרב רובין, א חשוב׳ע רבנישע פערזענליכקייט, וועלכער שטאמט פון גרויס רבי׳שן יחוס, איז געקומען קיין אמעריקא אין יאר 1933, וואו ער איז אריין לערנען אין ישיבת ר׳ חיים בערלין, און געווארן א תלמיד מובהק פון דעם גאון און ראש הישיבה הרב הוטנר זצ״ל. אין יאר 1951 איז ער אויפגענומען געווארן אלס רב פון דער גרויסער יאנג איזראעל שול אין פעלהעם פארקוועי אין די בראנקס, וואס האט א מיטגלידערשאפט פון

הרב שלום רובין

טרפה אנשיקעניש איז באדייטענד פארקלענערט געווארן.

עס זענען פארלאפן א סך יאר, און, ווי געוויינליך, איז די זאך אנגעגאנגען כסדר, אבער מען האט זיך נישט ״איבער געארבעט״, אזוי אז ביים איבערנעמען דעם פאסטן אין יאר 1977, האט הרב רובין געטראפן פארצייכנט ״אפיציעלע קעיסעס״ אין צאל פון 3058, וואס זיינען

לאזט מען זיי קוקן וואו זיי ווילן, מיינענדיג אז זיי פארשטייען דאך סייווי נישט וואס זיי זעהן.

— גיט אונז א שטיקל בילד וויאזוי איר טוט אייער ארבעט — האבן מיר זיך געוואנדן צו זיי.

— פון צייט צו צייט — האט איינער אנגעהויבן צו דערציילן — לאזן מיר זיך ארויס אין וועג, אמאל מיט א קאר, א מאל מיט אנדערע טראנספארטאציע מיטלען. מיר שלאפן אין

פארשטעלן פון צייט צו צייט וכו׳) און וואס האבן מיר אויסגעפונען? מען האט געמאכט דעם גאנצן ״דזשאב״ ערגעץ־וואו אויף א ״טראק״, וואו מען האט, אנשטאט שחט׳ן, אבגעהאקט דעם קאפ, ארויף געלייגט די ״פלאמבערס״ פון א געוויסן ארטאדאקסישן רב (מיט זיין וויסן!) און דער עולם האט געקויפט. און דא רעדט זיך — האט ער פארגעזעצט — פון אן עולם שומרי שבת, מניחי תפלין, וואס דאווענען דריי מאל א טאג און זענען מהדר אויף כשרות! מיר האבן פארפירט א ״קעיס״ געגן זיי, און עס איז אונז ב״ה געלונגען זיי גענצליך אונטער צו ברענגען.

אדער די מעשה אין בארא פארק — האט ער זיך ווי נישט געקענט צוריקהאלטן — וואו עס איז א לענגערע צייט געשטאנען א ״סטענד״ אויף דער דרייצענטער עוועניו וואס האט פארקויפט פלייש־פראדוקטן, און געווען ארום געהאנגען מיט השגחה ״סיינס״ פון דעם שענסטן און בעסטן פון בארא פארקער רבנים, און צו געפעלן דעם עולם האט ער אויך געהאט ״שהכל״ און ״בורא נפשות״ פלאקאטן. און נאך קלארער אונטערזוכונג האבן מיר אנטפלעקט אז די פראדוקטן זיינען טרפה גמורה, און די ״סיינס״ זענען גאר געגנב׳ט...

דא האט שוין הרב רובין אליין גענומען דאס ווארט, און געזאגט:

אז מיר רעדן שוין פון ספעציפישע פעלער, וואלט איך געוואלט דערמאנען איין הויפט אויפטו. אויף וועלכן מיר ארבעטן שוין עטליכע יאר. און וואס דער גאנצער ״דעפארטמענט״ איז ווערט געווען צו גרינדן נאר פאר דעם אליין, און ביי וועלכן אט די צוויי אידן האבן געשפילט די הויפט ראלע. דאס איז דער פאל מיט דער ״קעיגען ענד קא.״ שחיטה, פון וועלכן מען האט אנגעהויבן אין דער לעצטער צייט צו קויפן מער און מער. מיר האבן, אין צוגאב צו אונזערע אינספעקטארן (אגב, 7 אזעלכע ארבעטן כסדר) צו באקומען 5 אגענטן פון דער עף. בי. איי. און נאך יארן ארבעט האבן מיר פעסטגעשטעלט אז זיי האבן מאכיל געווען נבלות וטרפות, און מיר האבן זיי געצוואונגען אויפצולעזן דאס געשעפט. עס איז זיך נישט משער צו זיין — האט הרב רובין געזאגט — די גרויסקייט פון אזא דערגרייכונג

הרב שלום רובין

איינציגער געניסט טאג טעגליך.

הרב רובין, א חשוב׳ע רבנישע פערזענליכקייט, וועלבער שטאמט פון גרויס רבי׳שן יחוס, איז געקומען קיין אמעריקא אין יאר 1933, וואו ער איז אריין לערנען אין ישיבת ר׳ חיים בערלין, און געווארן א תלמיד מובהק פון דעם גאון און ראש הישיבה הרב הוטנר זצ״ל. אין יאר 1951 איז ער אויפגענומען געווארן אלס רב פון דער גרויסער יאנג איזראעל שול אין פעלהעם פארקוועי אין די בראנקס, וואס האט א מיטגלידערשאפט פון איבער טויזנט מענטשן בי״ר. זייענדיק דארט האט ער באוויזן אויפצוטאן פיל לטובת היהדות. איינע פון זיינע הויפט אויפטועו איז דאס גרינדן פון א ״בית דין״ פאר סכסוכים, וואס באשטייט פון אייגענע יאנג איזראעל רבנים, און איז באצוועקט צו פארמיטלען און באזייטיגן סכסוכים וואס קומען פאר אין דער אייגענער באוועגונג, צווישן רבנים און זייערע בעלי בתים וכדומה.

אין יאר 1977 איז ער, מיט דער ברכה און ווארימער רעקאמענדאציע פון באבאוועד רבי׳ן שליט״א צום דעמאלדיגן גאווערנאר היו. קערי, אויפגענומען געווארן אויף דעם אמט פון דירעקטאר אויף דעם דעפארטמענט. אויף וועלכן ער האט אויך באקומען א ווארימע ברכה פונעם פריערדיגן סאטמארער רבי׳ן זצ״ל (וועלבער האט איהם געפרעגט בדרך הלצה, צו ער גייט מאכן כשר די טרפה׳נע אמעריקא?...) ווי אויך א ברכה און הדרכה ווי זיך אומצוגיין אין דעם נייעם פאסטן, פון זיין רבי׳ן הרב הוטנער זצ״ל.

מיט בערך א צוויי יאר צוריק איז ער ווידעראמאל באשטימט געווארן צו דעם אמט, פונעם היינטיגן גאווערנער מאריא קאומאו, וועלבער וויסט ארויס פארשטענדניש צו דעם פארבלעם און העלפט פיל צו.

דער ״בשר לאו אינפארסמענט״ איז אן אפטיילונג וואס פארנעמט זיך מיט ארויפצווינגען, מיט׳ן בח פון געזעץ, אויף יעדער ״כשר״ הענדלער, צו איבערצייגן אז דער ארטיקל איז טאקע אזוי, ווי ער ווערט פארגעשטעלט פאר׳ן קאנסומער. דער אנהויב פון דעם ״דעפארטמענט״ גייט שוין צוריק מיט א 70 יאר, אין יאר 1915, ווען עס האבן זיך געמערט אידישע שווינדלער וועלבע האבן פארקויפט טרפה פלייש אלס כשר, און האבן מבשיל געווען טויזנטער אידן מיט מאכלות אסורות, דאן האט מען ארורך געפירט דעם געזעץ, אז ווער עס וועט געכאפט ווערן ביי אזא מעשה וועט באשטראפט ווערן. די זאך האט געהאט גוטע רעזולטאטן און דער כשר־ טרפה אנשיקעניש איז באדייטענד פארקלענערט געווארן.

עס זענען פארלאפן א סך יאר, און, ווי געוויינליך, איז די זאך אנגעגאנגען בסדר, אבער מען האט זיך נישט ״איבער געארבעט״, אזוי אז ביים איבערנעמען דעם פאסטן אין יאר 1977, האט הרב רובין געטראפן פארצייכנט ״אפיציעלע קעיסעס״ אין צאל פון 3058, וואס זיינען אריינגעשריבן געווארן אין פארלויף פון בערך 60 יאר.

היינט, נאך נישט מער ווי זיבן יאר, זיינען שוין די ״קעיסעס״ געהעכערט געווארן צו 4699, וואס ווייזט אז ״מען שלאפט נישט״ נאר מען ארבעט און מען טוט אויף.

באנוצענדיק זיך מיט דער פראזע ״מען שלפט נישט״, האבן מיר עס אין זינען אין דעם בוכשטעבליכן זין פון ווארט, ווייל צו דערגיין דעם אמת דארף מען אויפזיין גאנצע נעכט, דאן ווען די פליישן ווערן צוגעגרייט, און די ״טראקס״ ווערן אנגעלאדנט, ווען די שלאכט הייזער זיינען אקטיוו, און די ״פלאמבערס״ ווערן געלייגט...

— וואס מיינט איר ביים זאגן אז מען איז אויף גאנצע נעכט, פארט מען טאקע ארום אין די אלע פארווארפענע ווינקלען, צו זעהן צו אלץ קלאפט?

הרב רובין האט נאך נישט אנגעהויבן זיין ענטפער, און פלוצלונג באווייזן זיך ביי דער טיר צוויי מיטל־יעריגע מענטשן. זיי האבן געמאכט א רושם ווי זעהר פשוט׳ע אידן, און ווייניג־וואס געצויגן אונזער אויפמערקזאמקייט.

— ״קומט אריין און זעצט אייך״ — זאגט צו זיי אונזער מיטשמועסער.

די אידן זעצן זיך אוועק, און הרב רובין זאגט צו אונז (אנווייזענדיק אויף די צוויי אידן): דער איד הייסט ר׳ מנחם מינץ, און דער הייסט ר׳ מרדכי גאלדגראב. צוויי מסירת נפש אידן, וועלבע האבן אויפגעגעבן גוטע פאסטענס, און ארבעטן שוין עטליבע יאר דא, אויף ביליגע שבירות, און האבן שוין באוויזן צו ראטעווען צענדליגער טויזנטער אידן (אויך שטריימל־און־בעקישע אידן) פון נבשל צו ווערן אין מאכלות אסורות. זייער פשוטער אויסזעה — זעצט ער ווייטער פאר — קומט זיי זעהר צו נוץ, ווייל קיינער איז זיי נישט ״חושד״ אז זיי זענען בקיאים אין הלבות שחיטה, טרפות, און גאר באזונדערס אין ״ניקור״ אין וועלבן זיי זיינען יחידים כמינם. אזוי ארום לאזט מען זיי קוקן וואו זיי ווילן, מיינענדיג אז זיי פארשטייען דאך סייווי נישט וואס זיי זעהן.

— גיט אונז א שטיקל בילד וויאזוי איר טוט אייער ארבעט — האבן מיר זיך געווענדן צו זיי.

— פון צייט צו צייט — האט איינער אנגעהויבן צו דערציילן — לאזן מיר זיך ארויס אין וועג, אמאל מיט א קאר, א מאל מיט אנדערע טראנספארטאציע מיטלען, מיר שלאפן אין האטעלן און מאטעלן, מיר גייען אמאל אנגעטאן נארמאל און אמאל פארשטעלט, און מיר קומען אהן פלוצלונג אין א שלאכט הויז אין מיט׳ן דער נאכט, מיט דער הילף פון אונזער ״בערזש״ באנוצן מיר זיך אויך ווען נויטיג, און מיר אבסערווירן אלעס וואס גייט דאדט פאר. אזוי טוען מיר אין די מילך־פארמס, און אין אלע סארט פאבריקן ווי מען פראדוצירט כשר׳ס. די גאנצע אינפארמאציע ברענגען מיר אהער, און אויב עס איז דא וואס מען דארף מתקן זיין, פארבונד מען זיך מיט׳ן רב המכשיר און מען פראבירט מיט גוטנס, און ווען עס גייט נישט, דאן...

— איר גייט נאר אין שלאכט הייזער און פאבריקן, אדער אויך אין ״בוטשער סטארס״, ״רעסטאראנר׳ס״, ״פיצא סטארס״ וכדומה?

— מיר גייען איבעראל וואו עס ווערט סערווירט ״כשר״, און מיר זעהמער אויך גאנץ אפטע געסט אין בארא פארק, וואו מיר האבן שוין, ליידער, געטיילט א סך ״סאמענס״ פאר פארקויפן ניט־בשר אלס בשר. און אויב איר ווילט וויסן זיינען נאך היינט צו טאג פאראן אין באדא פארק עטליבע געשעפטן ווי מען באשווינדעלט די קונים אויף אן אומדערהערטן אופן...

דא האט דער דערציילער פלוצלונג אנגענומען א פולן מויל מיט וואסער, באפענדיג זיך, א פנים, אז ווען מען רעדט פאר צייטונגס־לייט דארף מען זיין געווארנט. האבן מיר סימפאטיזירט מיט זיינע געפילן, און געווענדן זיך צום צווייטן, פרעגענדיג:

— איר קענט אונז געבן אביישפיל וויאזוי איר האט אימיצן געבאפט ביי די מעשה?

— יא. מיט א צייט צוריק זיינען מיר נאכגעגאנגען א סארט ״שחיטה״, וועלבע האט אנגעהויבן צו ווערן וואס מער פאפולער. מיר האבן אבסערווירט דעם גאנצן סיסטעם פון שחט׳ן, פאקן, דעליווערן א.א.וו. (מען האט געדארפט זיין אויף דער וואך פון 4־5 פארטאג ביז 7־8 ביינאכט, נאבפארן אומבאמערקטערהייט, זיך הויפט דאלע. דאס איז דער פאל מיט דער ״קעיגען ענר קא.״ שחיטה, פון וועלכן מען האט אנגעהויבן אין דער לעצטער צייט צו קויפן מער און מער. מיר האבן, אין צוגאב צו אונזערע אינספעקטארן (אגב, 7 אזעלבע ארבעטן כסדר) צו באקומען 5 אגענטן פון דער עף. בי. איי. און נאך יארן ארבעט האבן מיר פעסטגעשטעלט אז זיי האבן מאביל געווען נבלות וטרפות, און מיר האבן זיי געצוואונגען אויפצולעזן דאס געשעפט. עס איז זיך נישט משער צו זיין — האט הרב רובין געזאגט — די גרויסקייט פון אזא דערגרייכונג, ווייל גאנץ ״היימישע״ האטעלן האבן זיך צומאל מתיר געווען צו נוצן דאס פלייש. אויך פירן מיר — האט ער פארגעזעצט — א שטענדיקן קאמף א קעגן דעם לאקאל 621 (משגיחים יוניאן) וואו עס הערשט א הפקרות ביים איינשטעלן משגיחים, ווי אויך האבן מיר ״געבאפט ביי דער האנט״ פארשידענע געשעפטן ווי אונזערע אייגענע אידן, אדער זייערע פרויען, זיינען טעגליבע באזובער...

— וואס זאגט איר וועגן די ״פיצא״ און ״פלאפעל״ געשעפטן אין בארא פארק?

— איך זעה אז איר האט פארשטאנען ווען איך האב פריער געמיינט — האט הרב רובין געענטפערט מיט א שמייכל — דאס זיינען דאך די, וועלבע לייגן אוועק אויפן ״שעלף״ די סאמע כשר׳סטע פראדוקטן, ווי נאר דאס וואלט באנוצט געווארן אין זייערע צודאטן, אבער געבענשט איז דער, וועלבער איז מקיים לא תחורו אחרי עיניכם...

רעדענדיק פון בארא פארק, האט הרב רובין באמערקט, אז א גרויס אחריות ליגט אויף בארא פארק, אלס אידישער געגנט. ווייל עס איז היינט געווארן א מאדע, וואס מען קומט פון נאענט און ווייט צו קויפן קיין בארא פארק, מיינענדיק אז דאס וואס דער געשעפט געפונט זיך דא, גיט עס איהם אן אויטאמאטישן הכשר. און נישט איינמאל האט ער געהערט ווי מענטשן ענטפערן איהם: ״איי גאַט דיס אין בארא פארק״...

ביים סוף פונעם שמועס האט הרב רובין געדערט מיט ליב וועגן אסעמבלימאן שעלדאן סילווער, אסעמבלימאן דוב הייקינד, אסעמבלימאן האווארד לעשער און קאונסילמאן נח דיער, וועלבע שטייען איהם צו הילף אין לעגיסלאטיווע ענינים, ווי אויך די רעדאקציע פון ״דזשואיש פרעס״ פאר אנאנסירן און פארשפרייטן ידיעות צום פובליקום, און בכלל פאר יעדן וואס וועט זיי אויפמערקזאם מאכן אויף פארשידענע חששות, און אזוי ארום צו העלפן צו ״כשרן״ די כשר׳ע מאכלים.